

Ks. Marian Wolicki*

Przemyśl

OZNAKI PRAWDZIWEGO OPĘTANIA

Dostojny Jubilat, któremu poświęcona jest ta Księga Jubileuszowa, wiele swoich publikacji poświęcił cudom Jezusa ukazanym na kartach Ewangelii. Wśród tych cudów znaczące miejsce zajmują uwolnienia osób opętanych od złego ducha. Ewangelia z całą powagą traktuje opętanie, odróżniając je od różnych chorób. Tymczasem dzisiejsza nauka próbuje niejednokrotnie zignorować fakt opętania, sprowadzając go do chorób psychicznych czy innych zaburzeń. Dlatego warto rozważyć, jakie symptomy wskazują jednoznacznie właśnie na fakt opętania.

PRZEJAWY OPĘTANIA WEDŁUG RYTUAŁU EGZORCYZMÓW I OPINII TEOLOGÓW

Rytuał Kościoła rzymskokatolickiego wymienia trzy podstawowe znaki, po których można rozpoznać opętanie. Są to:

* **Marian Wolicki**, ks. prof. zw. dr hab. – kapłan archidiecezji przemyskiej, studia filozoficzno-teologiczne w WSD w Przemyślu, studia specjalistyczne z teologii na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie (sekcja w Rzeszowie) (1969–1971), studia specjalistyczne z psychologii na Wydziale Filozofii KUL (1971–1974), doktorat na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL (1980), habilitacja na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu (1994), tytuł profesora na PWT we Wrocławiu (2002). Aktualnie dziekan Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli, tamże zatrudniony etatowo. Kierownik Katedry Psychopedagogiki i Pedagogiki Rodziny w Instytucie Pedagogiki na WZNoS KUL w Stalowej Woli. Kierownik Katedry Psychologii we Wrocławiu. Wykładowca psychologii na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu oraz w Metropolitalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu (kontakt z autorem: mwolicki@interia.eu).

1) używanie lub rozumienie języków obcych, których osoba opętana nigdy się nie uczyła; 2) posiadanie zdolności jasnowidzenia, szczególnie prekognicji, czyli przepowiadania zdarzeń przyszłych, a także czytanie w myślach i sumieniach innych ludzi, oraz 3) posiadanie przez osobę opętaną nadmiernej wprost potwornej siły fizycznej, i to nawet u małych dzieci, także w tym przypadku, gdy ciało to jest wycieńczone wskutek udręczeń szatańskich¹.

Do innych znaków można by zaliczyć np. biegłą znajomość teologii u opętanego².

Według jednego z zachodnich teologów (ks. Augusta Saudreau, który powołuje się na doktora Helot), do oznak opętania można by zaliczyć następujące:

1. konwulsje, dopuszczanie do głosu świadomości obcej pacjentowi i częste przechodzenie z normalności w stany anormalne;
2. nienaturalne ruchy, częstokroć nieosiągalne bez długotrwałych ćwiczeń: skoki, taniec, zachowywanie zadziwiającej równowagi ciała, skomplikowane formy pełzania, uderzenia, samookaleczenia, nie uzasadnione niczym upadki, wykręcanie szyi, itp.;
3. grymasy i ataki nieznośnego bólu, ustępujące natychmiast po zastosowaniu wody święconej, nakreśleniu Znak Krzyża, podaniu poświęconego opłatka, itp.;
4. nagle odchodzenie od zmysłów i równie nagły powrót tuż po odwołaniu się do odpowiednich inwokacji;
5. wydawanie odgłosów właściwych zwierzętom, przejmujące wycie, którego pacjent na tyle nie jest świadomy, że nie pamięta później, co się z nim działo;
6. dziwne i demoniczne wizje, nękające osoby skądinąd normalne;
7. nagle i gwałtowne wzburzenie na widok przedmiotów uświęconych i kapłanów, objawiające się także wtedy, gdy ktoś towarzyszący takiej osobie wyraża chęć wstąpienia do mijanego właśnie kościoła;
8. niezdolność do przełykania i przyswajania pokarmów i napojów poświęconych³.

Aleksander Posacki, za Justinem Richardsem, przytacza cztery grupy symptomów:

- niektóre zmiany fizyczne: nadnaturalna siła, konwulsje podobne do epileptycznych z pianą na ustach włącznie, symptomy podobne katatonii: omdlenie; w drugim etapie nieczułość na ból, zmieniony głos;
- niektóre zmiany mentalne: mówienie obcymi, niewyuczonymi językami, pojmowanie języków nieznanymi, zdolności paranormalne, np. jasnowidzenie, telepatia, znajomość rzeczy ukrytych;
- niektóre elementy duchowe: lęk wobec przywoływania Chrystusa: przekleństwa i bluźnierstwa, itd., reakcja na modlitwę;
- niektóre zmiany osobowości: zmiany w inteligencji, w charakterze i wyglądzie⁴.

¹ Cyt. za A.J. Sarwa, *O szatanie, czarach, opętaniu i czcicielach złego*, Tarnów 1993, s. 92, 93.

² Por. tamże, s. 93.

³ Cyt. za L. Cristiani, *Znaki obecności szatana we współczesnym świecie*, Gdańsk 1995, s. 83, 84.

⁴ Wprowadzenie do polskiego wydania w: R. Salvucci, *Jasne słowa na temat ciemnej rzeczywistości*, Kraków 1998, s.16.

Z kolei Corrado Balducci mówi

o trzech rodzajach symptomatyki: psychiatrycznej (pewne elementy chorób psychicznych), parapsychologicznej (niektóre elementy znanych w parapsychologii zjawisk paranormalnych) oraz awersji (czy też lęku) wobec sacrum pojętego w sensie katolickim, a więc także Matka Boża, święci, osoby duchowne, miejsca święte, święte obrazki, relikwie, woda święcona⁵.

Michael Green podaje aż jedenaście kryteriów rozpoznawania opętania⁶.

Fakt opętania uwidacznia się więc w różnych przejawach, zarówno natury fizycznej, psychicznej, jak i duchowej.

FIZYCZNE PRZEJAWY OPĘTANIA

Do przejawów fizycznych należy zaliczyć niezwykłą, nadludzką siłę, jaką odznacza się człowiek opętany, siłę jednak o charakterze niszczącym, agresywnym w stosunku do siebie lub do innych ludzi. Chodzi tu o

przejawianie siły znacznie przekraczającej wiek lub normalny stan osoby opętanej, czyli unoszenie się w powietrzu bez żadnego wsparcia, poruszanie się głową w dół z nogami w pobliżu sufitu lub sklepienia, trwanie w bezruchu, mimo iż usiłuje temu przeciwdziałać grupa złożona z ludzi o znacznej sile fizycznej, itp.⁷

Charakterystycznym przejawem jest też utrata kontroli ruchów. W postaci ekstremalnej może wystąpić całkowity bezruch, apatia i stupor. Występują też upadki na ziemię, drgawki. Zachowanie motoryczne osoby opętanej ma charakter automatyczny i zmanieryzowany. Mogą być też ruchy taneczne czy zdolności akrobatyczne⁸.

Opętani nierzadko „słyszą dziwne hałasy (zwłaszcza w nocy), głosy, czasem niezrozumiałe, czasem zdecydowane, czują nieprzyjemne zapachy, widzą przesuwanie się lub znikanie przedmiotów, są świadkami obecności dziwnych istot”⁹.

W sferze fizycznej opętanie prowadzi do zmiany w funkcjonowaniu zmysłów, które u opętanego nie działają już normalnie, ale są poddane woli złego ducha. U opętanych występują często halucynacje słuchowe lub wzrokowe, najczęściej o treści religijnej lub kultowej¹⁰. Dużej zmianie ulega też mowa osoby opętanej. Ulega zmianie ton i treść tej mowy. Opętany nie wypowiada już własnych zdań, ale to, co przez niego chce powiedzieć zły duch. Często mowa ta przechodzi

⁵ Tamże, s. 17, 18.

⁶ Zob. tamże, s. 19.

⁷ L. Cristiani, *Znaki obecności...*, s. 85.

⁸ Por. J. Dębiec, *Opętanie. Próba psychopatologicznego ujęcia problemu*, Kraków 2000, s. 80, 81.

⁹ I. Froc, *Egzorcycyści*, Kraków 1995, s. 43.

¹⁰ Por. J. Dębiec, *Opętanie...*, s. 81.

w nieartykułowany krzyk, wycie lub ryk¹¹. Podobnie opętany wykonuje nie czynności dobrowolne, ale te, do których zmusza go duch nieczysty.

Dosyć często u ludzi opętanych występuje charakterystyczny, nieprzyjemny, odrażający zapach, nie wynikający z braku higieny, ale właśnie z faktu obecności złego ducha, zapach przypominający zgniłe jajko czy siarkę¹². Osobom opętanym towarzyszą często oprócz owego niewytłumaczalnego odoru także znaczne obniżenie temperatury, nienaturalne napięcie skóry, dziwaczne wykrzywienia twarzy, „opętańcza grawitacja”, wskutek czego osoby opętanej nie można ruszyć z miejsca¹³.

Osoba opętana wykazuje też różne gwałtowne reakcje, nawet jeśli z natury była spokojna. Częste są ataki furii i agresji. „Może przeklinać, tłuc różne przedmioty, rzucać się na obecnych [...] i to wszystko dzieje się tylko wtedy, gdy ktoś się modli, niekiedy tylko w myśli. Często w tych przypadkach osoba ta, gdy odzyska spokój, nie pamięta swego zachowania”¹⁴. Epizodom opętaniowym towarzyszy bowiem częściowa lub całkowita amnezja¹⁵.

W stanie takim mogą występować próby samookaleczenia¹⁶. Wystarczy przytoczyć tu przypadek opętanego z Gerazy, ukazanego na kartach Ewangelii św. Marka (por. 5,1-20). Opętany ten demonstruje nadludzką siłę, aż do rozrywania łańcuchów i pęt, którymi go krępowano. Demony mówiły same o zbiorowym zamieszkiwaniu w tym opętanym, że jest ich „legion”. Człowiek ten był przerażający dla siebie i dla innych. Był to, wskutek owego zniewolenia przez złe duchy, kompletny wrak człowieka¹⁷. Czasem agresja złego ducha może prowadzić do ciężkich uszkodzeń zdrowia, a nawet do usiłowań pozbawienia życia. Warto tu przytoczyć przypadek opętanego, o którym pisze św. Łukasz (por. Łk 9,38-43). Zły duch dręczy biednego opętanego chłopca, czyniąc go niemym, rzucając go o ziemię, prowokując konwulsje, chce nawet spowodować jego śmierć, rzucając go w ogień i wodę (por. także Mk 9,14-27). Nieraz są to napaści bardziej zewnętrzne, jak to można zauważyć w życiu wielu świętych, lub napaści lokalne na domy, rzeczy lub zwierzęta¹⁸. Kryterium występowania nadzwyczajnej siły jest wymieniane w Rytuale egzorcyzmów¹⁹.

Nadzwyczajna siła w przypadku opętania występuje nawet u małych dzieci. Na przykład znana mi osobiście opętana 11-letnia dziewczynka musiała być przytrzymywana przez dwie osoby dorosłe, gdyż chciała atakować rzeczy święte,

¹¹ Por. tamże.

¹² Por. G. Amorth, *Nowe wyznania egzorcysty*, Częstochowa 1998, s. 164.

¹³ Por. M. Martin, *Zakładnicy diabła*, Gdańsk 1993, s. 37.

¹⁴ G. Amorth, *Egzorcysty i psychiatry*, Częstochowa 1999, s. 113.

¹⁵ Por. J. Dębiec, *Opętanie...*, s. 81.

¹⁶ Por. tamże; G. Amorth, *Nowe wyznania...*, s. 88.

¹⁷ Por. O.R. Scanlan, R.J., Cirner, *Uwolnienie ze złych mocy*, Kraków 1995, s. 49, 50.

¹⁸ Zob. A. Posacki, *Okultyzm, magia, demonologia*, Kraków 1996, s. 152.

¹⁹ Por. G. Amorth, *Wyznania egzorcysty*, Częstochowa 1997, s. 45.

wyrywała się, była jakby w transie, w konwulsyjnych ruchach usiłowała dostać się do miejsca, gdzie były jakieś przedmioty kultu religijnego, szczególnie krzyż. Wspomniana dziewczynka pluła również na osoby Bogu poświęcone i reagowała kwikiem na słowa modlitwy, nawet wypowiedane w obcym języku, np. niemieckim czy łacińskim. Wykazywała też pewne objawy mediumiczne. Na przykład potrafiła blokować działanie telefonu, zwłaszcza gdy dzwonił do rodziny kapłan, który był wyznaczony jako egzorcysta. Pies, którego bardzo lubiła, podczas jej ataków reagował warczeniem i jeżeniem sierści i uciekał od niej. Prawdopodobnie pies wyczuwał też obecność złego ducha i reagował na niego.

Bardzo ważnym przejawem w sferze cielesnej jest pogorszenie się stanu zdrowia fizycznego i pojawianie się różnych chorób w sferze somatycznej. Do przejawów natury fizycznej należy więc zaliczyć także różne symptomy chorobowe, zarówno te, które dadzą się przyporządkować określonym jednostkom nozologicznym, zwłaszcza z zakresu neurologii czy psychiatrii, jak i takie, których medycyna nie jest w stanie zdiagnozować i jest bezsilna, jeżeli chodzi o ich leczenie.

Szatan ma moc powodowania chorób, tak chorób o charakterze organicznym, które leczone są drogą medyczną, jak i chorób o charakterze czysto diabelskim, wobec których lekarstwa nie skutkują, a które leczone są środkami łaski, wśród których są egzorcyzmy. Każdy egzorcysta może opowiedzieć o przypadkach cysty, raka, chorób różnie diagnozowanych, które zniknęły po egzorcyzmie, ku ogólnemu zdumieniu lekarzy²⁰.

Często skutkiem opętania w sferze fizycznej są różne bóle somatyczne. Nieraz są to bóle bardzo dziwne i niewytłumaczalne. Jedna z opętanych wyznaje: „Na przykład czułam nagle, że się duszę i opanowały mnie nerwowe spazmy, jakby wstrząsy elektryczne na całym ciele. Czasami siła tych objawów była taka, że mój mąż w środku nocy wzywał lekarza pogotowia”²¹. A nieco dalej ta sama osoba stwierdza: „Fizycznie czułam się coraz gorzej. Wydawało mi się, jakby moje ciało było ściskane w okowach. Miałam trudności z trawieniem, problemy z nerwami i krążeniem, byłam ciągle zmęczona i pozbawiona energii”²². Z kolei inny opętany tak opisuje swoje dolegliwości fizyczne: „od około pięciu lat dręczony byłem fizycznie przez złego ducha. Było to tak, jakby ktoś wbijał mi igły w całe ciało, zwłaszcza w życiowe organy. Czułem ukąszenia, ciosy nożem i podobne cierpienia”²³.

Choroby spowodowane działaniem złego ducha nazywane są chorobami demonicznymi²⁴. Dostyc powszechne są bóle żołądka i głowy²⁵. Tak np. chłopiec

²⁰ Tenże, *Nowe wyznania...*, s. 171.

²¹ Tamże, s. 52.

²² Tamże, s. 53.

²³ Tamże, s. 57.

²⁴ Por. tenże, *Wyznania...*, s. 167.

²⁵ Por. tamże, s. 85.

chory na epilepsję został z niej uleczony, gdy Jezus wyrzucił z niego złego ducha. Podobnie skutkiem opętania może być brak mowy, jak u niemowy uwolnionego od złego ducha (por. Mt 9,32), a także ślepotą i głuchota (por. Mt 12,22). *Gdy ci wychodzili, oto przyprowadzili Mu niemowę opętanego. Po wyrzuceniu złego ducha niemy odzyskał mowę, a tłumy wołały: „jeszcze się nigdy nic podobnego nie pojawiło w Izraelu”* (Mt 9,32). Również przyczyną fizycznej deformacji kobiety, która od 18 lat cierpiała na krwotok, jest szatan (por. Łk 13,1). Zły duch może też „wywoływać złośliwe choroby, niekiedy trudne do zidentyfikowania i wymagające długiego leczenia”²⁶.

Bardzo ciekawym objawem jest niechęć do jedzenia (anoreksja) czy picia jako przejaw opętania²⁷. Występują również objawy zimna, zmęczenia, senności, tendencja do pogrążania się w jakieś absolutne lenistwo²⁸. Może też być brak reakcji na bodźce zewnętrzne przy zachowanej świadomości.

Inna grupa objawów natury fizycznej to zjawisko telekinezy, dotyczące zwłaszcza przedmiotów świętych i poświęconych Bogu. W mieszkaniu wspomnianej wyżej opętanego dziewczynki obrazek religijny został na stoliku przemieszczony z jednego miejsca w drugie. W przypadku innej dziewczynki, gdzie również było podejrzenie o opętanie, przynajmniej w sensie osaczenia przez złego ducha, miało miejsce masowe przemieszczanie się przedmiotów, zarówno obojętnych religijnie, jak i szczególnie przedmiotów kultu religijnego, które z dużą furją były atakowane i wyrzucane (krzyż, figura Matki Bożej, naczynie z wodą święconą, naczynie z wodą z Lourdes, wrywanie kartek z litanią do Matki Bożej, rzucanie książeczkami do nabożeństwa itp.). W takim przypadku zjawisko parapsychiczne, jakim jest telekineza, nie jest spowodowane jakimiś siłami paranormalnymi naturalnymi, ale jest przejawem opętania czy osaczenia przez złego ducha.

Innymi fizycznymi przejawami opętania są: ospałość (ziewanie, senność, umysłowy letarg), mdłości, a czasami grymas twarzy i drgawki²⁹. „Wyras twarzy pozostaje zgodny z tożsamością opętującej istoty (wyobrażeniami na temat ducha, demona, bóstwa)”³⁰.

Jednym z objawów mogą być nagłe upadki w różnych sytuacjach, ale takie, że nie doznaje się żadnej szkody, jakby kierowała tymi fizycznymi upadkami jakaś niewidzialna siła³¹. „Częstokroć zły duch krąży po ciele swej ofiary, przenosząc się od głowy po stopy i sprawiając, przykładowo, iż któraś z kończyn staje się sztywna niczym żelazny pręt, choć nie odnosi się to do pozostałych członków”³².

²⁶ Tenże, *Egzorcysta i...*, s. 111.

²⁷ Por. tenże, *Nowe wyznania...*, s. 159.

²⁸ Por. tamże, s. 202.

²⁹ Por. O.R. Scanlan, R.J. Cimer, *Uwolnienie...*, s. 176.

³⁰ J. Dębiec, *Opętanie...*, s. 81.

³¹ Por. G. Amorth, *Nowe wyznania...*, s. 138.

³² L. Cristiani, *Znaki obecności...*, s. 74.

PRZEJAWY PSYCHICZNE OPĘTANIA

Do przejawów natury psychicznej zaliczyć należy niezwykłą wiedzę opętanego, dotyczącą rzeczy ukrytych, czy też znajomość języków obcych, których się nigdy nie uczył. Chodzi tu zarówno o konkretne języki obce, zwłaszcza nowożytny, jak i języki archaiczne, których nie można zidentyfikować i zaliczyć do określonej grupy lingwistycznej (glossolalia)³³.

Rytuał wymienia wyraźnie jako symptomy opętania mówienie obcymi językami i znajomość rzeczy ukrytych lub myśli innych osób³⁴. Opętani chłopcy z Illfurth „mówili wieloma językami, a przynajmniej odpowiadali na pytania zadawane im po łacinie, angielsku, francusku i niemiecku, jak i w lokalnym dialekcie. Nader znaczące było, że tak dobrze znali oni języki, których się nigdy nie uczyli”³⁵. Ci sami chłopcy zapowiadali „zdarzenia mające dopiero nadejść. Wykazywali się oni wiedzą nie przystającą do ich wieku i wykształcenia i zawsze znajdowali odpowiedzi na wszystkie pytania, a nawet trudne i kłopotliwe”³⁶. Dobrze wyjaśnienie tego zjawiska znajomości różnych języków przez człowieka opętanego podaje Gabriel Amorth:

Demon jest duchem; w rzeczywistości to demoniczna moc opanowuje osobę; mówi i działa posługując się ciałem tej osoby, lecz wykorzystując wiedzę i siłę, którą posiada demon. Dlatego też może wyjawiać rzeczy ukryte; może mówić wszystkimi językami lub językami nam nieznanymi; może ujawniać nadzwyczajną siłę, w naszym mniemaniu wręcz niemożliwą³⁷.

„Występują objawy czasowej blokady umysłowej, intelektualnej, uczuciowej, blokady woli”³⁸. Wspomniana wyżej opętana dziewczynka reagowała na słowa modlitwy w nieznanym dla siebie języku łacińskim czy niemieckim (tego ostatniego uczyła się zaledwie pół roku). Ponadto wsadzony jej ukradkiem do ubrania, tak, że tego nie wiedziała, medalik z wizerunkiem Matki Bożej potrafiła natychmiast wyrzucić. Podobnie postąpiła z małym zamkniętym naczynkiem, w którym była woda święcona, o czym ona nie wiedziała.

Ta niezwykła wiedza opętanych dotyczy także spraw odnoszących się do tajemnic Bożych, przynajmniej niektórych. Człowiek opętany przez ducha nieczystego woła w synagodze do Jezusa: „*czego chcesz od nas, Jezusie Nazarejczyku? Przynszedłeś nas zgubić, Wiem, kto jesteś: Święty Boży*”. *Lecz Jezus rozkazał mu surowo: „Milcz i wyjdź z niego!”*. *Wtedy duch nieczysty zaczął go targać i z głośnym krzykiem wyszedł z niego* (Mk 1,23-27).

³³ Por. J. Dębiec, *Opętanie...*, s. 81.

³⁴ Por. G. Amorth, *Wyznania...*, s. 45.

³⁵ L. Cristiani, *Znaki obecności...*, s. 115.

³⁶ Tamże.

³⁷ *Egzorcyci i...*, s. 126.

³⁸ Tenże, *Nowe wyznania...*, s. 63.

Należy jednak pamiętać – na co zwraca uwagę Gabriel Amorth – że symptomy, o których mówi Rytuał, wychodzą „na jaw dopiero w czasie trwania egzorcyzmów i bezsensowne byłoby uzależnianie przystąpienia do egzorcyzmów od ich wystąpienia”³⁹.

Do psychicznych skutków należy też zaliczyć obsesje personalne, myśli czy impulsy, które skłaniają do stanów załamania, rozpacz i pokusy samobójstwa⁴⁰. Inne oznaki psychiczne opętania, to:

objawy irracjonalnego zachowania, dziwne wypowiedzi, które ujawniają nie mające wytłumaczenia, niespotykane u tego człowieka pokłady energii i silne emocje, obecność nieznannej siły, a nawet nagłe zmiany w charakterze człowieka, kiedy poruszona zostanie szczególna kwestia⁴¹.

Takim psychicznym objawem jest również zniecierpliwienie czy kręcenie się w miejscu, a także zamiar opuszczenia pokoju, gdzie miał się dokonać egzorcyzm⁴². Występuje też ciągły niepokój oraz dziwne i koszmarnie sny⁴³.

Jak pisze Amorth:

jest dość powszechne, że dolegliwościom szatańskim towarzyszą szczególne wrażliwości: przewidywanie przyszłych wypadków, przenikliwość w dostrzeganiu u ludzi obecności sił lub mocy diabelskich, a zwłaszcza słyszenie dziwnych głosów lub doświadczanie wizji⁴⁴.

W sferze psychicznej następuje też dezintegracja psychiki, a nawet rozdwojenie jaźni, spowodowane obecnością obcej osoby w ciele opętanego. Jest to jeden z niewielu przypadków, że forma obcego, innego bytu jest obecna obok formy własnej bytu ludzkiego. Niektórzy tę dezorganizację psychiki, spowodowaną opętaniami, chcą widzieć nawet w postaci chorób psychicznych. Jedną z teorii tłumaczących genezę schizofrenii, najcięższej choroby psychicznej, o dotychczas nie ustalonej etiologii, widzi jej przyczynę właśnie w fakcie opętania przez złego ducha.

Niewątpliwie zły duch wpływa także na uczucia, powodując trudne do wyleczenia stany nerwowości, zrywania przyjaźni, rozbijania małżeństw, odbiera radość życia, wpędzając w pesymizm życiowy⁴⁵.

Zły duch może też niekiedy zmyślać objawy jakiejś choroby, najczęściej psychicznej, aby wprowadzić w błąd egzorcystę i podsunąć mu myśl, że chodzi tylko o zaburzenia naturalne⁴⁶.

³⁹ *Wyznania...*, s. 45.

⁴⁰ Por. A. Posacki, *Okultyzm, magia...*, s. 152.

⁴¹ O.R. Scanlan, R.J. Cirner, *Uwolnienie...*, s. 127.

⁴² Por. tamże, s. 176.

⁴³ Por. G. Amorth, *Nowe wyznania...*, s. 92.

⁴⁴ Por. tamże, s. 123.

⁴⁵ Por. tenże, *Wyznania...*, s. 86, 87.

⁴⁶ Por. tamże, s. 129.

DUCHOWE PRZEJAWY OPĘTANIA

Najcięższe skutki opętania ujawniają się w sferze duchowej. Powodują one diametralną zmianę w postawie religijnej człowieka opętanego. Dotąd ktoś bardzo religijny, pobożny i często praktykujący, staje się nawet człowiekiem odwracającym się ze wstrętem od przedmiotów kultu religijnego, reagującym z nienawiścią na osoby i przedmioty święte, okazującym wyraźną niechęć do praktyk religijnych, szczególnie do spowiedzi i Komunii św. Niekiedy osoba opętana posuwa się nawet do bluźnierstw w stosunku do Boga, Matki Bożej czy osób świętych.

Duchowym skutkiem opętania jest również zniewolenie ducha, polegające na oddawaniu czci fałszywym bożkom zamiast Bogu prawdziwemu⁴⁷. Szatan często usiłuje przeszkadzać w spełnianiu dobrych uczynków, co jest określane jako objaw sprzeciwu⁴⁸. Czasem szatan namawia też do buntu, powodując nadmierne stresy psychiczne⁴⁹. Jak pisze Philippe Madre:

szatan dąży do zniewolenia człowieka, a w końcowym efekcie do unicestwienia jego relacji z Bogiem. Zły duch wybiera określoną metodę działania stopniowo, dzięki szczególnym okolicznościom, prowadząc człowieka ku jakiejś namiętności, wielkiej słabości moralnej, grzechom ciężkim, stając się na przykład duchem urazy, nienawiści, kłamstwa, nierządu, samooskarżania itd.⁵⁰

Opętanie przez złego ducha może też prowadzić do dewastacji systemu wartości i zagłuszenia sumienia.

Jednym z najtragiczniejszych skutków opętania jest możliwość samobójstwa człowieka opętanego. Słusznie stwierdza Gabriel Amorth: „Jest to najważniejszy punkt, jaki zły duch sobie wyznacza: doprowadzić człowieka do rozpacz i do samobójstwa”⁵¹. W przypadkach opętań ukazanych na kartach Ewangelii szatan usiłował zgubić opętanego, wrzucając go w ogień albo w wodę. Ale często szatan podsuwa człowiekowi myśl o samobójstwie czy nawet nakaz samobójstwa, i niejednokrotnie człowiek idzie za tą sugestią, wybierając taką śmierć. Słusznie pisze Malachi Martin, że „prawdziwe opętanie połączone z brakiem nadziei może z pewnością doprowadzić do najgorszego szaleństwa, jeśli nie do śmierci”⁵².

Przypadki samobójstw zdarzają się nie tylko w sytuacjach klasycznego opętania, ale także w sytuacji osaczenia, kiedy szatan wprawdzie nie wszedł w ciało tego człowieka, ale jest już blisko niego i osacza jego psychikę. Niejednokrotnie uratowani samobójcy mówią o wizjach szatana w postaci człowieka, który sugerował

⁴⁷ Por. O.R. Scanlan, R.J. Cirner, *Uwolnienie...*, s. 50.

⁴⁸ Por. tamże, s. 64, 65.

⁴⁹ Por. tamże, s. 67.

⁵⁰ *Boża miłość a dar uwalniania*, Kraków 1997, s. 146.

⁵¹ *Wyznania...*, s. 87.

⁵² *Zakładnicy...*, s. 14.

im samobójstwo. Samobójstwo Judasza, w którego po spożyciu podanego przez Jezusa kawałka chleba, wszedł szatan, jest tu dobitnym przykładem.

Bardzo często opętanie przez szatana prowadzi również do aktów zabijania innych ludzi, nawet do tzw. rytualnych mordów, związanych z kultem szatana, jak to ma często miejsce w grupach satanistycznych⁵³.

Do przejawów natury duchowej należy zaliczyć awersję, a nawet nienawiść do rzeczy świętych, a jeszcze bardziej do osób świętych, szczególnie do osoby Jezusa Chrystusa, Matki Najświętszej, św. Michała Archanioła i innych świętych. Jak pisze Aleksander Posacki, „awersja wobec sacrum” może wyrażać się w sposób bardziej pasywny, czyli poprzez lęk, albo w sposób bardziej aktywny, czyli przez nienawiść⁵⁴. Ten gwałtowny wstręt wobec wszystkiego, co święte, wobec rzeczy Bożych, jest jakościowo różny od tego, jaki miewają ludzie niewierzący.

Opętani objawiają swą niechęć wybuchem nienawiści wyrażanej spontanicznie i gwałtownie, w połączeniu z pełnym złości wyrazem twarzy, całkowitą przemianą kształtów twarzy oraz konwulsyjnymi ruchami ciała. W ten sposób ujawnia się całkowicie inna osobowość, która jest zupełnie różna od tej, jaką osoba posiada na co dzień⁵⁵.

Jak pisze Corrado Balducci:

w autentycznych przypadkach diabelskiego opętania osoba może objawiać swój nienormalny stan przez zniekształcenia i zmiany twarzy oraz przez całkowite rozluźnienie bądź usztywnienie ciała. Kiedy się prosi o wykonanie jakiegoś aktu pobożności, osoba reaguje w sposób gwałtowny w połączeniu z wykrzywieniem członków ciała, groźbami, strasznymi krzykami, czy prowokacyjnym, bluźnierczym lub świętokradzkim sposobem zachowania⁵⁶.

Jednak według Gabriela Amortha, „sama awersja może ukrywać się i eksplodować nagle, i to w sposób najmniej spodziewany”⁵⁷.

Szczególnie awersja ta może się odnosić do sakramentów świętych, spowiedzi i Komunii św. Młody człowiek, będący pod władzą złego ducha wskutek praktykowania jogi, wyznaje, że przy próbie uwolnienia się, gdy zaczął chodzić do spowiedzi, przeżywał chwile dużej awersji: „Chodziłem do spowiedzi, ale było mi bardzo ciężko. Czulem w sobie duchowe osłabienie i silny ból w klatce piersiowej”. Podobna reakcja była po przyjęciu Komunii św. „Czulem w sobie taką silną złość, że przyjąłem Komunię. Właściwie był to psychiczny wstręt połączony ze złością”⁵⁸.

⁵³ Por. J.J. Steffon, *Satanizm jako ucieczka w absurd*, Kraków 1993, s. 99, 100.

⁵⁴ Por. R. Salvucci, *Jasne słowa...*, s. 157, przyp. 3.

⁵⁵ J.J. Steffon, *Satanizm...*, s. 153.

⁵⁶ *The Devil*, New York 1990, s. 129, cyt. za: J.J. Steffon, *Satanizm...*, s. 153.

⁵⁷ *Egzorcyci i...*, s. 112.

⁵⁸ „Sekty i Fakty” 5-6 (2000), s. 7.

Dreńczenia diabelskie mogą prowadzić „do spełniania czynów lub wypowiedziania słów nienawiści wobec Boga, Jezusa i Jego Ewangelii, Maryi i świętych”⁵⁹. Mogą zdarzać się przekleństwa przeciwko krzyżowi i Matce Bożej, niechęć do Eucharystii, kłopoty z modlitwą⁶⁰. Awersja i agresja może także dotyczyć osoby Bogu poświęcone i ubrane w szaty duchowne, np. księży, zakonników czy zakonnic. Szczególnie dotyczyć będzie osoby Ojca Świętego. Może ona odnosić się nawet do zdjęć czy podobizn tych osób, lub nawet samych wzmianek o nich w książkach czy czasopismach. Typowej niechęci do świętości towarzyszy często bluźnierstwo⁶¹.

Jeżeli chodzi o przedmioty święte, to agresja i awersja będzie odnosić się do wizerunku krzyża, obrazów i figur Matki Bożej i świętych, wody święconej czy innych przedmiotów poświęconych przez kapłana. Szczególnym przejawem tej awersji jest reakcja na wodę święconą i rzeczy nią poświęcone.

Wypita woda święcona, nawet jeśli została zmieszana z innym napojem bądź pokarmem, zostaje natychmiast wypluta. Człowiek staje się nadwrażliwy i odrzuca to wszystko, co zostało poświęcone i pobłogosławione: pokarmy, ubrania, przedmioty święte (obrazy święte, koronki różańca, relikwie...). Oczywiście zakładamy, że sama osoba dotknięta nie wie, że woda, ubrania lub pokarmy zostały pobłogosławione⁶².

Taka awersja występowała u opętanej Anneliese Michel. „Opanowała ją niezwykła niechęć do przedmiotów poświęconych, jak obrazy, woda święcona. Odrzuciła różaniec i wylała wodę z San Damiano na podłogę. Iść mogła tylko przed drzwi kościoła, dalej do środka już nie”⁶³.

Jak pisze Gabriel Amorth: „niechęć do świętości jest bez wątpienia ważnym objawem i nie można tego objawu bagatelizować”⁶⁴. Także napady złości, gwałtowności, przekleństwa i zniewagi, co jest przeciwne charakterowi danej osoby, są bardzo poważnym symptomem opętania.

Również takie objawy jak „lęki, myśli nieczyste (nie związane z nerwicą natręctw) lub bluźniercze, przybierające na sile podczas Mszy lub spotkania modlitewnego, przemawiają za hipotezą oddziaływania złego ducha”⁶⁵.

Awersja w stosunku do sacrum może przybierać formę niedobrego samopoczucia „podczas przebywania w kościele i uczestniczenia w jakiegokolwiek wspólnej modlitwie”⁶⁶.

⁵⁹ A. Posacki, *Okultyzm, magia...*, s. 152.

⁶⁰ Por. G. Amorth, *Nowe wyznania...*, s. 133.

⁶¹ Por. tamże, s. 63.

⁶² Tenże, *Egzorcyci i...*, s. 113.

⁶³ K. Bullinger, *Życie i śmierć Annelise Michel*, brw. bmw., s. 17.

⁶⁴ *Nowe wyznania...*, s. 83.

⁶⁵ Ph. Madre, *Boża miłość...*, s. 138.

⁶⁶ R. Salvucci, *Jasne słowa...*, s. 167.

Spośród podanych wyżej objawów opętania najistotniejsze są trzy kryteria, które zostały sformułowane przez papieża Benedykta XIV w latach 1754–1757. Zalicza się do nich według Rytuału rzymskiego „trzy podstawowe znamiona opętania: mówienie obcym, niewyuczonym językiem lub rozumienie go, znajomość rzeczy dalekich lub tajemnych oraz dowody siły fizycznej, przewyższającej siły właściwe danemu wiekowi lub stanowi”⁶⁷.

Ukazane powyżej symptomy opętania nie dadzą się sprowadzić do jakichkolwiek chorób psychicznych. Stanowią one fenomeny całkowicie swoiste, wskazujące jednoznacznie na realność faktu opętania człowieka przez złego ducha, od którego uwolnienie może nastąpić tylko przez zastosowanie egzorcyzmów Kościoła katolickiego.

SIGNS OF TRUE POSSESSION

Summary

The author discusses in this article a problem, important for the practice of pastoral care, of the manifestations of possession. He first cites the symptoms listed in the „Ritual of exorcism”, as well as in the opinions of well-known theologians. The symptoms are then discussed by division into three groups: physical, mental and spiritual. The first includes: unusual strength of a destructive nature, hearing strange voices, visual and auditory hallucinations, somatic disorders, self-injurious behavior, the phenomenon of telekinesis. Psychiatric symptoms include unusual knowledge; non-learned language skills; the symptoms of blockage of the mind, emotions and will; disintegration of the psyche. For the spiritual side we include an aversion to people and holy things, blasphemy, disruption of conscience, despair and suicidal thoughts, and Satan-worship.

Słowa kluczowe: egzorcyzm, objawy, opętanie, zły duch

Keywords: evil spirit, exorcism, possession, symptoms

⁶⁷ Cyt. za Ph. Madre, *Boża miłość...*, s. 120, 121.